

Professions no agràries a Riudoms, segons el cens de 1825

Josep M. Grau Pujol

El primer quart del segle XIX és un període que desperta interès als historiadors, sobretot perquè marca l'inici dels canvis polítics, socials i econòmics del nostre país, quan es passaria de l'Antic Règim a la construcció d'un estat liberal que aboliria els vestigis del feudalisme i intentaria modernitzar l'administració. A Riudoms després de la crisi de la Guerra del Francès, que afectà negativament la vila¹, la societat hauria d'adaptar-se a la redefinició del marc institucional i a l'economia de mercat.

Segons el padró de 1825 conservat a l'arxiu municipal, Riudoms tenia 517 cases. La majoria de la seva població es dedicava al sector primari, si bé mantenia un petit grup de menestrals i professionals, a fi de cobrir les necessitats bàsiques, tant de salut, educació i seguretat pública com d'habitatge, vestit, calçat i altres serveis. Dins la cereria, per a la il·luminació, trobem un candeler; en la construcció hi ha vuit paletes (un d'ells foraster) i un rajoler (també nouvingut), una prova evident del creixement demogràfic riudomenc; en el metall sobresurten un calderer de la nissaga Gaudí i tres ferrers; en la fusta, el col·lectiu dels boters és el més prolífic en números absoluts, setze en total, una mostra clara

de la importància del conreu de la vinya en aquells moments al terme i la posterior comercialització del vi i aiguardent, vers les ciutats de Reus i Tarragona, sense oblidar onze fusters, que també cal vincular-los amb el desenvolupament urbanístic, a més d'un constructor de carros²; per transformar els cereals en farina hi ha un moliner; en el calçat apareixen set sabaters i un espadenyer; el ram tèxtil l'encapçalen els sastres (nou), seguits pels teixidors de lli (cinc).

El sector terciari presenta molta diversitat. Així, en l'educació localitzem dos mestres de primària (pare i fill); en la sanitat, un apotecari i un practicant, dos metges, dos cirurgians i un practicant; en la justícia i notariat, un notari, un escrivà, dos advocats i tres escrivents; a causa del darrer enfrontament amb les tropes de Napoleó, documentem oficials retirats. També com que és un lloc de pas pels camptarragonins i prioratins en direcció Reus, apareixen mitja dotzena de mossos d'esquadra; al redós de la parròquia hi ha el rector i altres sis clergues que formarien la comunitat de preveres, assistits per un escolà. Els terratinents són tres (Ilinatges Llecha, Nebot i Toda). Gràcies a la desaparició dels monopolis municipals, el comerç és abundant amb sis forners, dos adroguers,

Eines de calderer a la Casa pairal d'Antoni Gaudí, al número 14 de la raval de Sant Francesc de Riudoms.
Foto: Oleguer Domènech Solanes.

dues famílies de carnisers, dos confiters, dos drapaires, dos comerciants (un d'ells d'ètnia gitana) i un negociant. En el transport localitzem sis traginers i un carreter³.

Gràcies a un cens anterior de 1819 tenim constància de la presència d'un estanquer, que subministraria tabac i paper segellat, a més d'un administrador del correu. El padró de 1825 també fa referència a la immigració instal·lada a Riudoms (tot i que de manera incompleta), sigui de caràcter

«Segons el padró de 1825 Riudoms tenia 517 cases»

laboral o matrimonial. Per territoris destaca el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà (l'Espluga de Francolí, Forès, Montblanc i Sarra), les Muntanyes de Prades (Arbolí i Capafonts) i les Terres de Ponent (Ciutadilla, Guimerà, Torres de Segre i Vilanova de Bellpuig). Malauradament en el cas de les dones no hi consta el cognom. Tampoc el servei domèstic hi està representat (només hi apareix una minyona) ja que segurament l'escrivent no el considerà.

Sector secundari

Cera

-Candeler (1), Pau Mestre, v. 44 a.

Construcció

-Paleta (8), Josep Corts, de 54 a.; Tomàs Ferrer, de 30 a.; Bonaventura Ferrer, de 49 a.; Francesc Gili; Francesc Gispert, pare, de 40 a.; i Francesc, fill de 19 a.; Joan Gispert, de 47 a.; Francesc Trilles (nat a l'Aleixar), de 21 a. (ea. 15, 1819).

-Rajoler (1), Josep Sugranyes, de Castellvell del Camp, de 54 a. (ea. 42, 1813).

Espart

-Espardenyer (1), Josep Vernet, de 60 a.

Metall

-Calderer (1), Francesc Gaudí, de 50 a. casat amb Rosa, de Reus (ella arriba el 1812).

-Ferrer (3), Joan-Baptista Fontanet, de 24 a.; Agustí Barrera, de 23 a.; Jaume Pujades.

Fusta

-Boter (16), Joan Bages, de 36 a.; Jacint Corts, de 68 a.; i Jacint, fill, de 38 a.; Josep Corts, v. de 79 a.; Josep Corts, fill de 53 a.; i Josep Corts, de 28 a. nét; Pere Corts, de 51 a.; i Gaspar Corts, de 21 a.; Josep Dalmau, de 44 a.; Joan Gispert, 30 a. (el seu pare és pagès), la seva muller és de

Rajola de ceràmica catalana que representa l'ofici d'agricultor.
Foto: arxiu CERAP.

Vilaplana; Joan Mestre Vidal, de 50 a.; Hipòlit Salomó, pare de 40 a.; i fill homònim (Hipòlit), de 18 a.; Pau Salomó; Francesc Salomó, de 56 a.; Jaume Tristany, de 55 a. (un fill seu és sastre).

-Fuster (11), Antoni Cases, de 50 a.; i Antoni Cases, fill de 23 a.; Joan Cases, de 58 a.; Marià Cases, de 43 a.; i Marià Cases, fill, 16 a.; Joan Fontserè Guinart, de 66 a. nat a Lleida (habitant a Riudoms des d'infant); Joan Fontserè Domènec, fill, de 43 a. (la seva esposa és de la Selva del Camp); Josep Fontserè, de 30 a.; Josep Mestre, de 33 a.; Pau Oriol, de 39 a.; Josep Pujol, de 75 a.

-Constructor de carros (1), Josep Mestre, de 40 a.

Molineria

Moliner (1), Nicolau Ferreter, de 69 a. (ea. 36, 1792).

Pell

-Sabater (7), Pau Bertran, de 54 a. (la seva dona és de Ripoll); Francesc Gili; Josep Maimó, de 49 a.; i Antoni, fill, de 23 a.; Joan Torres, pare, de 42 a.; i dos fills, Josep de 18 a. i Joan de 13 a.

Tèxtil

-Sastre (9), Francesc Cavaller, de 69 a.; Josep Cavaller, de 52 a. (la seva muller és de Sarral); Jaume Cavaller, de 40 a.; Jaume Tristany, de 19 a. (el seu pare és boter); Francesc Gibert, de 52 a. i Francesc, fill de 23 a.; Antoni Grau, de 45 a.; Antoni Salomó, de 56 a.; Damià Torrell, de 36 a. (el 1819 consta com a estanquer).

-Teixidor de lli (5), Antoni Agramunt, de 37 a.; Antoni Agramunt, de 37 a. (casat amb Rosa Martí); Josep Bertran, de 54 a.; Antoni Ferrer, de 33 a.; Josep Martí, de 46 a. (ea. 23, 1802).

Sector terciari

Ensenyament

-Mestre de primeres lletres (2), Pau Manubens, v. nat a Arbeca, arribat el 1783; Joan, de 42 a. fill de l'anterior, natural de Porrera.

Sanitat

-Apotecari (1), Joaquim Roger, de 60 a. (un fill seu és confiter).

-Practicant de farmàcia (1), Antoni Cabrer.

-Cirurgià (2), Josep Oliver, de 75 a.; i Antoni Pubill, nat al Vendrell, de 47 a. (ea. 38, 1816).

-Practicant de cirugià (1), Josep Cases, nat a Vallmoll, de 17 a. (ea. 4, 1812).

-Metge (2), Pau Oliver, de 40 a. (també és cirurgià); Julià Mata, de 40 a.

-Manescal (2), Miquel Casanoves, de 51 a.; i Antoni, fill de 28 a.

Justícia i fe pública

-Advocat (2), Francesc Martí, de 34 a. (la seva muller és de Cabassers); i Josep Morell, s. 32 a.

-Notari (1), Pere Roger Torruella, 66 a. També es fa referència a Josep-Antoni Corts, amb la denominació d'*escribano*.

-Escrivent (3), Antoni Guàrdia, de Vilanova de Bellpuig, de 40 a. (ea. 26, 1811); Antoni Fontanals, de 23 a. (ea. 21, 1823); Antoni Guinart, de 32 a.

Exèrcit i seguretat

-Porter Reial (1), Francesc Roger nat a la Selva del Camp, de 38 a. (ea. 18, 1805).

Militar (3), Josep-Antoni Pujol, oficial retirat, de 43 a.; Joan Salvador, oficial retirat, 31 a.; Antoni Torner, sergent retirat, de 42 a.

-Mosso d'esquadra (6), Ignasi Agramunt, mosso de 45 a.; Josep Martí, v. caporal de 62 a. (un fill seu és advocat); Isidre Bages, mosso, de 29 a.; Josep Bages, mosso de 52 a.; Francesc Manel, mosso, de 55 a.; Ramon Ribes, mosso, nascut a Reus, de 39 a. (ea. 28, 1814); Francesc Salvat, mosso (nat a Maspujols), de 39 a. (ea. 4, 1790).

Església

-Prevere (7), Josep Armengol, rector, de 44 a. (ea. 39, 1820), originari de Guimerà (l'Urgell); Ferran Corts, de 50 a.; Josep Ferran, vicari, de 39 a.; Josep Folc de 66 a. (nascut a Montbrió del Camp); Manuel Gili, de 40 a.; Francesc Llaurador, de 51 a.; Joan Soler; Josep Urgellès, de 35 a. La majoria són beneficiats.

-Escolà (1), Josep Salomó.

Rendistes

Hisendat (3), Josep Nebot, de 44 a. nat a Bràfim; Llorenç

Toda, de 64 a.; Josep Llecha, de 27 a. (ea. 15, 1813), nascut a Cabassers, la seva esposa és de Falset (Melciora Llaberia).

Servei domèstic

-Minyona (1), Teresa Siscart, majordoma del rector, ea. 24 (1820).

Comerç

-Adroguer (2), Pere Corts, de 52 a.; i Josep-Antoni Martí, de 28 a.

-Carnisser (2 famílies), Joan Domingo, nat a Puigpelat, de 47 a. (ea. 23,1801), Joan de 16 a. i Francesc de 14 a. fills; Miquel Fontgibell, v. de 52 a. i Josep, fill de 20 a.

-Confiter (2), Pere Roger, de 25 a.; Francesc Roger de 21 a.

-Forner (6), Llorenç Bardelis, de Ribelles (Albanyà), arribat el 1823; Antoni Gaudí, de 36 a.; Josep Marc, nascut a Cambrils, de 45 (ea. 32,1812); Francesc Ortiga, de 62 a. i Francesc, fill de 24 a.; Josep Riba, nat a Reus, ea. 21 (1816).

-Drapaire (2), Marc Molons, de 28 a.; Francesc Montserrat, de 30 a.

-Comerciant (2), Josep Guitart, de 21 a. (el 1819 la seva qualificació és de matriculat); Francesc Hernández, de 50 a. (casat amb Teresa Malla, de Valls), ambdós eren d'ètnia gitana. Recordem que a Reus existia una comunitat important de gitanos dedicats al comerç d'animals de tir (mules i ases).

-Negociant (1), Antoni Bota, nat a Ciutadilla, de 51 a. (arribat als 44 a. 1818), la seva muller i dues filles també són d'aquest poble de l'Urgell.

Transport

-Carreter (1), Josep Vidal, de 34 a.

-Traginer (6), Antoni Ferran, de 33 a.; Josep Guinjoan, de 30 a.; i Marc Guinjoan, de 20 a.; Josep Julivart (?), pare de 40a.; i Josep, fill de 13 a.; Joan Torres, nat a Montbrió del Camp, de 51 a. (ea. 11 (1785).

Invàlids

-Cec (1), Francesc Corts.

Observació

L'edat que consta en el cens és la que tenien en el moment de redacció del document (1825). Quan sabem l'edat i any d'arribada a Riudoms ho fem constar entre parèntesis. Font: Arxiu Municipal de Riudoms, sign. 1.476.

Persones del sector terciari que apareixen en el padró de Riudoms de 1819 i no consten en el de 1825

Administrador del correu, Joan-Baptista Cavaller; Mosso d'esquadra, Josep Simeón; Prevere, Francesc de Contreres (rector)⁴ i Ignasi Guardiola; Invàlid, Josep Rovira.

Rajola de ceràmica catalana que representa l'ofici d'infermera.
Foto: arxiu CERAP.

Font: Arxiu Municipal de Riudoms, sign. 762. >>

Abreviatures

a.: anys, ea.: edat d'arribada (entre parèntesis l'any),
s.: solter, v.: vidu.

Notes

1. Sobre aquesta etapa vegeu el treball d'Eugeni Perea «Riudoms sota Napoleó (1808-1814)». *Lo Floc*, 199 (2012), pp. 4-15. Un dels edificis més malmesos fou el convent de franciscans de Sant Joan, saquejat i convertit en hospital, més endavant en el Trienni Constitucional també en resultaria perjudicat.

2. Precisament tenim notícia del llinatge Giró, fabricants de carros de Riudoms establert a Constantí, concretament Joan Giró el 1780 (casat amb M. Anna Gil) i el 1804 seu fill homònim Joan (casat amb Tecla Plana, de Constantí). Vegeu «Paperers i altres oficis no agraris de Constantí: especialització i mobilitat geogràfica». *Estudis de Constantí*, 34 (2018), pp. 60-93.

3. El 1823 sabem que a la ciutat de Tarragona hi treballava un traginer de Riudoms, Jaume Torres, casat a Torredembarra. Consta que havia emigrat a la ciutat el 1797. Vegeu «Carreters i traginers: transport terrestre al Camp de Tarragona en el primer terç del segle XIX». *Estudis de Constantí*, 33 (2017), pp. 77-106.

4. El rector Francesc de Contreres regentà la parròquia de Sant Jaume entre 1810-1820 i després el succeí el rector Josep Armengol (1820-42). Vegeu Corts i Toda, *Riudoms: 850 anys d'història, llengua i cultura*. Valls: Edicions Cossetània, 2000, p. 212. Vegeu també «Rectorologi riudomenc». *L'Om*, 61 (2000), pp. 22-27.